Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaisneuvosto
5.11.2026

Lausuntomme taloussuunnitelmasta 2027-2030

Vammaisiin kohdistuvat riskit ja palvelujen turvaaminen

Taloussuunnitelma herättää huolta vammaisten palvelujen tulevaisuudesta. Säästöpaineet voivat vaarantaa kuljetuspalvelujen, esteettömien taksien, henkilökohtaisen avun ja asumispalvelujen riittävyyden. Myös henkilöstön lomautukset, palvelujen digitalisointi ja palvelutarpeen arvioinnin mahdolliset viiveet voivat vaikeuttaa vammaisten arkea.

Erityistä huolta aiheuttaa myös Kelan taksikuljetusten saatavuus vuonna 2027. Taksiyrittäjien mukaan kilpailutuksen hinnat voivat olla niin alhaisia, ettei Kela-kyytien ajaminen ole taloudellisesti kannattavaa. Tämä voi vähentää kuljettajien määrää ja vaikeuttaa erityisesti esteettömien taksien ja invataksien saamista. Pelkkä oikeus korvattuun matkaan ei auta, jos sopivaa kuljetusta ei käytännössä ole saatavilla.

On tärkeää huomata, että Kelan taksikyydit ja hyvinvointialueen vammaispalvelulain mukainen liikkumisen tuki ovat eri palveluja. Molempien saatavuusongelmat voivat kuitenkin yhdessä rajoittaa vammaisten ihmisten mahdollisuuksia liikkua.

Liikkuminen ei ole ylellisyyttä, vaan välttämätön edellytys itsenäiselle elämälle, opiskelulle, työssäkäynnille, terveyspalveluihin pääsylle, harrastuksille ja yhteiskuntaan osallistumiselle.

Vammaisten palveluja ei saa heikentää tavalla, joka vaarantaa yhdenvertaisuuden, osallisuuden tai itsenäisen elämän. Vammaisten ihmisten tulee päästä mukaan päätöksentekoon, ja säästöjen vaikutukset heidän arkeensa on arvioitava ennen päätösten tekemistä.

Vammaispalvelulain palveluthan ovat suurelta osin subjektiivisia oikeuksia, mutta taloustilanne on niin kireä, että vaarantuvatko jopa lakisääteiset palvelut. Ja vaikka palvelut myönnettäisiinkin, ovatko järjestämistavat vammaisille ihmisille niin hankalia, että tosiasiassa palvelujen käyttö voi estyä. Näin on osittain käynyt esim. liikkumisen tuen kohdalla. Ja tämä kehitys voi jatkua.

Pelkona on myös, että vammaisia ihmisiä keinotekoisesti sysätään sosiaalihuollon asiakkaiksi, vaikka shl-palvelut eivät olisikaan heille riittäviä ja sopivia.

Ensi hallituskaudella jatkuvat asiakasmaksujen korotukset. Myös asiakasmaksut voivat aiheuttaa vammaisten ihmisten kohdalla tilanteen, etteivät he voi tosiasiassa käyttää

palveluja. Vammaispalvelut ovat maksuttomia, mutta esim. jo nyt liikkumisen tuen omavastuut ovat korkeita.

Ja miten laadukkaasti asiakasprosessit pystytään hoitamaan? Vammaisten ihmisten kohdalla on tärkeää, että palvelutarve kartoitetaan huolella ja tarpeita vastaavat palvelut valitaan oikeasti niin, että asiakas voi niitä käyttää ja saa tarvitsemansa avun.

Uuden vammaispalvelulain siirtymäaika päättyy vuoden 2027 lopussa. Tuossa vaiheessa kaikilla vpl-asiakkailla tulisi olla uuden lain mukaiset palvelut. Aiheuttaako tämä myös lisäpainetta asiakasprosesseihin ja kireässä taloustilanteessa myös päätösten sisältöihin. Tehdäänkö ”liukuhihnalla” päätöksiä ohittaen ne todelliset yksilölliset tarpeet ja asiakkaiden osallistaminen.

Järjestöiltä on jo leikattu STEA-avustuksista kolmasosa ja jos ensi vuoden suunnitelman toteutuvat on leikkaustaso puolet vuoden 2024 tasoon nähden. Järjestöt eivät pysty enää ohjaamaan ja neuvomaan asiakkaita entiseen tapaan. Tämä luo painetta asiakastyöhön. Osa vammaispalvelujen asiakkaista on myös sellaisia ihmisiä, joiden toimintakyky heikkenee, jos he eivät saa oikea-aikaisesti apua ja tukea. Lisääkö tämä myös kustannuksia?

Esimerkiksi muistisairaat ovat kasvava ryhmä ja tässä ryhmässä on suuri merkitys sillä, saadaanko ajoissa diagnoosi ja lääkitys, jolla sairauden etenemistä voidaan hidastaa. Palvelujen tarve kasvaa, kun toimintakyky heikkenee. Myös tässä ryhmässä on riski, että STEA-avustusten pieneneminen vähentää ohjausta ja neuvontaa, sitä myötä esim. terveydenhuoltoon hakeutumista ajoissa.

Veli-Matti Aittola
puheenjohtaja

Merja Heikkonen
varapuheenjohtaja